

Visuomenės švietimą ir informavimą finansuoja gamintojai ir importuotojai

ŽALVARIS®
Atliekų tvarkymo partneris

**Mes už tinkamą
atliekų tvarkymą.
JUNKIS PRIE MŪSŲ**

Netinkami naudoti transporto priemonių akumulatoriai

viena dažniausiai pasitaikančių pavojingųjų atliekų. Švino rūgštiniai akumulatoriai – tai atlieka, turinti daug pavojingų cheminių medžiagų. Pagal Europos Sąjungos reikalavimus, švino turintys akumulatoriai ir baterijos turi būti surenkami ir perdirbami taip, kad būtų galima pakartotinai panaudoti didžiąją dalį medžiagų, sudarančių šias atliekas – šviną, plastiką, sieros rūgštį, stibį ir kita.

Akumuliatorių atliekų keliamas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai

Kai akumulatoriai yra tvarkomi netinkamai, jie irdami ar pažeidus jų korpusą, į aplinką išskiria daug pavojingų cheminių medžiagų: sunkiųjų metalų ir elektrolito.

Akumulatoriuose esantis švinas laikomas pirmos pavojingumo klasės elementu. Jis gali patekti į organizmą garų pavidalu, per kvėpavimo takus kaip dulksės bei per virškinimo traktą. Švinas, kaip ir visi sunkieji metalai, patękęs į organizmą ūmaus apsinuodijimo nesukelia. Šis metalas kaupiasi organizme ir laikui bėgant gali būti nervų sistemos sutrikimų, nemigos, galvos skausmo, padidėjusio nervingumo priežastimi.

Sveikatai pavojinga ir sieros rūgštis, naudojama gaminant akumulatorius. Sieros rūgštis garuoja ir patenka į žmogaus organizmą per kvėpavimo takus. Tai gali sukelti akių uždegimą, kvėpavimo takų susirgimus (pvz., bronchitą), balso stygų, trachėjos uždegimus, paskatinti nykti kvėpavimo takų gleivinę, nosies pertvarą, pakenkti dantims.

Sieros rūgštį išpylus tiesiog ant žemės – toje vietoje bus išdeginta visa augmenija. Toliau skverbdamasi per dirvožemį sieros rūgštis gali patekti į gruntuinius vandenis, užnuodyti maistui auginamus augalus ir per juos patekti į žmonių ir gyvūnų organizmus.

Akumuliatorių atliekas draudžiama

Šalinti kartu su komunalinėmis atliekomis. Pavojingųjų atliekų šalinimas kartu su nerūšiuotomis komunalinėmis atliekomis yra uždraustas ir reglamentuojamas teisės aktu. Gyventojai, padarę žalą aplinkai, gali būti nubausti nuo 200 iki 400 eurų baudas.

Šis simbolis, kuriuo paženklintos baterijos ir akumulatoriai reiškia, kad baterijų ir akumuliatorių atliekas reikia rinkti atskirai, nešalinti jų kartu su nerūšiuotomis komunalinėmis atliekomis.

- › Savavališkai ardyti. Nerimą kelia tai, kad kai kurie gyventojai greičiausiai vis dar galvoja, jog panaudoti akumulatoriai yra vertingi vien dėl juose esančių metalų, o visas kitas dalis tiesiog galima išmesti bet kur. Priduoti akumuliatorių reikia neardyta, kad pavojingos medžiagos nepasklistų po aplinką.
- › Maistyti su kitomis atliekomis. Švino akumuliatorių atliekos turi būti surenkamos atskirai, tam skirtuose specialiuose konteineriuose, statinėse, dėžutėse ar kitokiose talpyklose, kurios yra paženklintos akumuliatorių surinkimo ženklu.

Akumuliatorių atliekų tvarkymo galimybės

- › Išleikvotus, netinkamus naudoti akumulatorius galima atiduoti tokią teisę turintiems atliekų tvarkytojams.

Atliekų tvarkymo įmonė UAB „Žalvaris“ yra registruotas akumuliatorių ir kitų pavojingųjų bei nepavojingųjų atliekų tvarkytojas. Dėl atliekų tvarkymo galite kreiptis nemokamu telefonu 8 (800) 00653 ar atvykti į artimiausią įmonės skyrių (kontaktai www.zalvaris.lt)

- › Akumulatorius galima nemokamai priduoti į savivaldybių didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles. Detalų sąrašą galite rasti čia: www.am.lt

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų pasitikslinti, kokias atliekas ji priima, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos, pvz., ne visur priimamos buitios pavojingos atliekos. Į aikšteles atliekas atvežti galima bet kurioju jų darbu metu. Išsamią informaciją apie savivaldybėse veikiančias didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, jų adresus, darbo laiką ir priimamas atliekas teikia savivaldybių atstovai. Aikštelių adresai skelbiami savivaldybių ir Aplinkos ministerijos interneto svetainėse.

- › Akumuliatorių taip pat galima palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančiose įmonėse, jeigu asmuo naudojas šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę. Atsakingai atliekas tvarkančių servisų žemėlapi galite rasti www.esuatsakingas.lt.

Akumuliatorių atliekų perdėbimas ir panaudojimas

Tinkamas akumuliatorių atliekų surinkimas, rūšijavimas ir perdėbimas saugo aplinką ir tausoja gamtinius išteklius. Didžioji dalis akumuliatoriaus sudedamųjų dalių gali būti perdėbamos ir grįžti į rinką kaip nauji produktai. Perdėbant akumuliatoriai išardomi, atskiriamos švino plokštės, plastikiniai korpusai, elektrolitas. Iš švino ir plastikinių korpusų gaminami nauji akumuliatoriai, o elektrolitas gali būti naudojamas trąšoms gaminti.

Alyvos atliekos – tai netinkama naudoti bet kokia mineralinė, pusiau sintetinė ar sintetinė tepimo arba pramoninė alyva, nebetinkama naudoti pagal savo pirminę paskirtį.

Alyvos atliekų keliamas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai

- ▶ Patekusi į aplinką panaudota alyva gali sukelti daug aplinkosauginių problemų. Vienas litras alyvos gali užteršti milijoną litrų vandens ir padengti plėvele apie 1 hektarą vandens paviršiaus! Alyvai susimaišius su vandeniu, susidaro emulsija, kuri lengvai pažeidžia vandens gyvūnų kvėpavimo organus, patekusi į gruntą gali sutrikdyti augalų ir dirvožemio organizmų aprūpinimą deguonimi.
- ▶ Alyvos atliekose galima rasti kone trečdalį Mendelejevo lentelės elementų: varį, cinką, įvairius sunkiuosius metalus ir pan.
- ▶ Sunkieji metalai gali pažeisti nervų sistemą, inkstus, sukelti vėžinius susirgimus. Jie po truputį kaupiasi organizme, tad po kiekvieno kontakto su panaudota alyva, jų vis padaugėja. Todėl ir sveikatos problemos išryškėja tik po kurio laiko.

Alyvos atliekas draudžiama

- ▶ Maišyti su kitomis atliekomis ar medžiagomis;
- ▶ Deginti neturint specialių leidimų. Panaudota alyva gali būti deginama tik tam skirtose krosnyse su specialiais filtrais ir aukštoje temperatūroje.
- ▶ Išplinti ar išleisti alyvos atliekas į paviršinio bei požeminio vandens telkinius bei drenažo ir kanalizacijos sistemas, ant dirvožemio.
- ▶ Perduoti alyvos atliekas asmenims, neturintiems teisės tvarkyti tokių atliekų.

Alyvos atliekų pridavimas

- ▶ Gyventojai ir įmonės susidariusią panaudotą alyvą gali perduoti atliekų tvarkytojui, turinčiam teisę tvarkyti tokius atliekas.

Atliekų tvarkymo įmonė UAB „Zalvaris“ yra panaudotos alyvos ir kitų pavojingųjų bei nepavojingųjų atliekų tvarkytojas. Dėl atliekų tvarkymo galite kreiptis nemokama telefonu 8 (800) 00653 arba atvykti į artimiausią įmonės skyrių (kontaktai www.zalvaris.lt).

- ▶ Gyventojai panaudotą alyvą gali palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančiose įmonėse, jeigu asmuo naudojasi šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę. Atsakingai atliekas tvarkančiųjų paslaugų žemėlapyje galite rasti www.esuatsakingas.lt.

Alyvos atliekų perdėbimas

Iš perdėbtos alyvos galima pagaminti aukštos kokybės bazinę alyvą. Ji taip pat gali būti iš naujo rafinuojama ir naudojama kaip variklinė alyva.

Perdėbant panaudotą alyvą tausoja energija. Pakartotinis alyvos rafinavimas pareikalauja tik trečdalyo energijos, kuri būtų sunaudojama gaminant alyvą iš žaliavinės naftos.

Panaudotų automobilių amortizatorių tarnavimo laikui ir stabilumui turi įtakos nepalankios eismo sąlygos, purvas, korozija, druskos ir vanduo. Dažniausios amortizatorių keitimo priežastys - susidėvėję amortizatorių koto riebokšliai arba mechaninis pažeidimas dėl prastų eismo sąlygų. Išbėgus tepalui ar dujoms, amortizatoriaus kapsulė praranda sandarumą ir nebeatlieka savo funkcijų.

Panaudotų amortizatorių keliamas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai

- ▶ Amortizatoriaus sudedamosios dalys: metalas, alyva, guma. Panaudoti amortizatoriai yra pavojinga atlieka dėl juose esančios alyvos. Alyvoje gausu sunkiųjų metalų ir kitokių kenksmingų aplinkai cheminių junginių. Išmetus automobilines detales į aplinką, užteršiamas dirvožemis, o alyva gali patekti į gruntinius vandenis.
- ▶ Litras alyvos dešimtmečiams užteršia pusę hektaro dirvožemio. Tiek alyvos, tiek metalo gamyboje naudojama energija, kuri išskiria didžiulius šiltnamio dujų kiekius, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo

kaltininkai. Perdirbimo metu sunaudojama daug mažiau energijos nei jos reikėtų naujiems produktams pagaminti.

Amortizatorių tvarkymo galimybės

- › Susidariusius amortizatorius gyventojai gali perduoti atliekų tvarkytojui turinčiam teisę tvarkyti tokias atliekas.
- › UAB „Zalvaris“ yra registruota amortizatorių bei kitų pavojingųjų ir nepavojingųjų atliekų tvarkytojas. Dėl atliekų tvarkymo galite kreiptis ar atvykti į artimiausią įmonės skyrių (kontaktai www.zalvaris.lt) arba susisiekti nemokamu telefonu 8 (800) 00653.
- › Palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančioms įmonėms, jeigu asmuo naudojasi šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę. Atsakingai atliekas tvarkančių versų žemėlapij galite rasti www.esuatsakingas.lt.
- › Panaudotų amortizatorių atliekas galima atiduoti ir į savivaldybėms priklausančias didelių gabaritų atliekų aikštelės. Detalesnį sąrašą galite rasti čia: www.am.lt
Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikia pasitikslinti, kokios atliekos priimamos būtent toje aikštelėje, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos. Išsamią informaciją apie savivaldybėse veikiančias didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, jų adresus, darbo laiką ir priimamas atliekas teikia savivaldybių atstovai. Aikštelių adresai skelbiami savivaldybių ir Aplinkos ministerijos interneto svetainėse.

Panaudotų amortizatorių perdirbimas

- › Perdirbant amortizatorius, gaunamas metalas, alyva bei guma. Gautą alyvą galima regeneruoti ir gaminti aukštos kokybės bazinę alyvą arba perdirbti ne į tokį kenksmingą aplinkai krosnių kurą. Perdirbant panaudotą alyvą yra tausojama energija. Pakartotinis panaudotos alyvos rafinavimas reikalauja tik trečdaliao energijos, kuri būtų sunaudojama žaliavinę naftą paverčiant alyva.
- › Energijos taupymas svarbus ir perdirbant amortizatoriuose esantį metalą. Gaminant metalą sunaudojama daug energijos ir išskiriami didžiuliai šiluminio dujų kiekiai, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo kaltininkai. Todėl perdirbant metalą yra tausojami ne tik gamtiniai išteklių, bet ir mažiau teršiama gamta bei tausojama energija.

Panaudoti automobilių kuro, tepalų ir oro

filtrai – itin pavojingos aplinkai atliekos. Netinkamai tvarkomos jos gali kelti pavojų tiek aplinkai, tiek žmonių sveikatai.

Panaudotų filtrų keliamas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai

Automobilių kuro ir tepalų filtrus sudaro metalas, alyva bei filtruojantis elementas:

- › Alyva turi kone trisdešimt Mendelejevo lentelės elementų: vario, cinko, sunkiųjų metalų. Sunkiųjų metalai gali pažeisti nervų sistemą, inkstus, sukelti vėžinius susirgimus. Jie po truputį kaupiasi organizme, tad po kiekvieno kontakto su panaudota alyva, jų vis padaugėja. Todėl ir sveikatos problemos išryškėja tik po kurio laiko. Patekusi į aplinką panaudota alyva gali sukelti daug aplinkosauginių problemų. Vienas litras alyvos gali užteršti milijoną litrų vandens ir padengti plėvele apie 1 hektarą vandens paviršiaus! Alyvai susimaišius su vandeniu susidaro emulsija, kuri lengvai pažeidžia vandens gyvūnų kvėpavimo organus, patekusi į gruntą gali sutrikdyti augalų ir dirvožemio organizmų aprūpinimą deguonimi.
- › Didžiausia kenksmingų medžiagų koncentracija išleidžiama į aplinką ne metalams yrant, o būtent per metalo gamybos procesus. Metalą galima perdirbti neribotai – jo pagrindinės savybės nekinta, o perdirbant sunaudojama daug mažiau energijos negu gaminant iš rūdos. Perdirbant sunaudojama mažiau pirminių žaliavų, dėl to mažėja metalo kasybos ir rūdos transportavimo daromas poveikis aplinkai.

Automobilių kuro, tepalo ir oro filtrų tvarkymo galimybės

- › Susidariusias, sukauptas atliekas gyventojai gali perduoti atliekų tvarkytojui turinčiam teisę tokias atliekas tvarkyti. *Atliekų tvarkymo įmonė „Zalvaris“ yra registruotas kuro, tepalo ir oro filtrų bei kitų pavojingųjų bei nepavojingųjų atliekų tvarkytojas. Dėl atliekų tvarkymo galima kreiptis ar atvykti į artimiausią įmonės skyrių (kontaktai www.zalvaris.lt) arba susisiekti nemokamu telefonu 8 (800) 00653.*
- › Atliekas galima palikti transporto priemonių techninės priežiūros ir remonto paslaugas teikiančioms įmonėms, jeigu asmuo naudojasi šių įmonių paslaugomis, tvarkydamas savo transporto priemonę. Atsakingai atliekas

tvarkančių servisų žemėlapyje galite rasti www.esuatsa-kingas.lt.

- Naudotų filtrų atliekas galima atiduoti ir į savivaldybėms priklausančias didelių gabaritų atliekų aikštes. Detalesnį sąrašą galite rasti čia: www.am.lt

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų pasitikslinti, kokias atliekas ji priima, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos, pvz., ne visur priimamos buitės pavojingos atliekos. Į aikštes atliekas atvežti galima bet kuriuo jų darbo metu. Išsamią informaciją apie savivaldybėse veikiančias stambiųjų atliekų surinkimo aikštes, jų adresus, darbo laiką ir priimamas atliekas teikia savivaldybių atstovai. Aikštelių adresai skelbiami savivaldybių ir Aplinkos ministerijos interneto svetainėse.

Automobilių kuro, tepalo ir oro filtrų perdirbimo galimybės

Perdirbant kuro ir tepalų filtrus, išgaunamas metalas ir alyva, o iš oro filtrų – plastmasė ir filtruojanti medžiaga. Alyva yra regeneruojama arba sudeginama. Perdirbtą alyvą galima naudoti ta pačia paskirtimi arba visiškai kitiems poreikiams: galima gaminti aukštos kokybės bazines alyvas; ji gali būti iš naujo rafinuota ir pardavinėjama kaip variklinė alyva.

Perdirbant panaudotą alyvą tausoja vertinga energija: pakartotinis panaudotos alyvos rafinavimas reikalauja tik trečdalis energijos, kuri būtų sunaudojama žaliavinę naftą paverčiant alyva. O visos kitos iš automobilio dalių išgautos medžiagos – metalas, plastmasė – naudojamos pakartotinai, gaminant kitą produkciją. Gaminant metalą sunaudojama daug energijos ir išskiriami didžiuliai šiltnamio dujų kiekiai, kurie yra tiesioginiai klimato kaitos ir pasaulinio atšilimo kaltininkai. Todėl perdirbant naudotų filtrų metalą tausojami ne tik gamtiniai išteklių, mažiau teršiami nei gaminant metalą iš pirminių žaliavų, bet ir taupoma energija.

Naudotos padangos – tai atlieka, galinti ilgą laiką užteršti mūsų aplinką, nes ji suyra tik per kelis šimtus metų.

Naudotų padangų keliamas pavojus aplinkai ir žmonių sveikatai

Pamiškėse, grioviuose ar užpakrantėje suguldytos sudilusios padangos ne tik dalko vaizdą, bet gali tapti ir gaisro

priežastimi. Padanga yra naftos produktas, todėl degdama į aplinką išskiria kenksmingų medžiagų.

Naudotas padangas draudžiama

Šalinti kartu su komunaliniėmis atliekomis. Netinkamai padangomis atsikračiusiems gyventojams (iki vieno kubinio metro) gresia įspėjimas arba bauda nuo 100 iki 200 eurų.

Naudotų padangų tinkamas sutvarkymas

- Nusidėvėjusias padangas galima nemokamai atiduoti padangų platinimo vietose tuomet, kai atiduodamos padangų atliekos skirtos tam pačiam transporto priemonės tipui ir jų yra tiek, kiek perkama naujų.

- Gyventojai nusidėvėjusias padangas gali atiduoti į savivaldybėms priklausančias didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes. Sąrašą galima rasti čia: www.am.lt. Į tokias aikštes gyventojai per metus gali nemokamai atiduoti iki 4 lengvųjų automobilių padangų.

Prieš vežant atliekas į artimiausią aikštelę, reikėtų pasitikslinti, kokias atliekas ji priima, nes skirtingose aikštelėse priimamos skirtingos atliekos, pvz., ne visur priimamos buitės pavojingos atliekos. Į aikštes atliekas atvežti galima bet kuriuo jų darbo metu. Išsamią informaciją apie savivaldybėse veikiančias didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes, jų adresus, darbo laiką ir priimamas atliekas teikia savivaldybių atstovai. Aikštelių adresai skelbiami savivaldybių ir Aplinkos ministerijos interneto svetainėse.

Naudotų padangų perdirbimas

Guma – pagrindinė padangų sudedamoji dalis, kurios savybės, net ir pasibaigus padangų eksploatacijoje, nedaug pakinta. Atsižvelgiant į tai, padangas tikslinga perdirbti, atskiriant gumą nuo kitų sudedamųjų dalių (metalo, tekstilės) ir vėliau ją panaudoti kitiems produktams gaminti. Gautas gumos granulės galima panaudoti asfaltui, guminėms dangoms (pvz., skirtoms vaikų žaidimo aikštelėms), automobilių statymo apsaugoms ir kitiems produktams gaminti.

Nusidėvėjusios padangos gali būti naudojamos ir energijai gauti. Lietuvoje tokiu tikslu padangas naudoja AB „Akmenės cementas“. Jos yra deginamos naudojant specialius filtrus, neutralizuojančius degant išsiskiriančias kenksmingąsias medžiagas. Deginimas vyksta itin aukštoje temperatūroje krosnyje, o susidarę pelenai panaudojami cementui gaminti.

Pakuočių ženklų reikšmės bei tinkamas jų atliekų tvarkymas

Atsirandant vis daugiau pakuočių rūšių, vartotojams būtina aiškiai nurodyti, kurias panaudotas pakuotes galima rūšiuoti, o kurios tam nėra tinkamos.

Pakuočių gamyboje naudojamos medžiagos yra priskiriamos skirtingoms grupėms pagal jų pobūdį. Kiekvienai grupei žymėti naudojami tam tikri numeriai:

- › plastikams – nuo 1 iki 19
- › popieriui ir kartonui – nuo 20 iki 39
- › metalams – nuo 40 iki 49
- › medžiui – nuo 50 iki 59
- › tekstilei – nuo 60 iki 69
- › stiklui – nuo 70 iki 79
- › kombinuotoms pakuotėms – nuo 80 iki 99

DAŽNIAUSIAI SUTINKAMI RŪŠIAVIMO IR PERDIRBIMO SIMBOLIAI

PERDIRBAMI PRODUKTAI

Trys žalios rodyklės, vejančios viena kitą – tai „Mobius“ ženklas, nurodantis, kad produktas ar pakuotė, tapę atliekomis, gali būti perdirbami. Kiekviena rodyklė (rodyklės gali būti ir bespalvės) simbolizuoja vieną iš trijų sėkmingo perdirbimo etapų: surinkimą, perdirbimą bei pakartotinį nupirkimą. Šis simbolis naudojamas ant pakuočių ar produktų, kurie galimi perdirbti ar bent jau turi perdirbamos medžiagos. Bet vienas ženklas neturi jokios konkrečios reikšmės.

PAKUOTĖ IŠ PERDIRBTŲ MEDŽIAGŲ

Trikampis, sudarytas iš trijų rodyklių, besisukančių laikrodžio rodyklių judėjimo kryptimi ir patalpintų apskritime, reiškia, kad pakuotė (gaminys) yra pagaminta iš perdirbtų medžiagų.

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO STIKLO

Šis ženklas žymi, kad paženklinta pakuotė (gaminys) iš stiklo gali būti perdirbta.

PERDIRBAMAS GAMINYS

Tai antrinio žaliavos perdirbimo ženklas. 3 strėlės reiškia uždara ciklą kūrimas – naudojimas – utilizacija. Šis ženklas naudojamas pažymėti, kad paženklinta pakuotė (gaminys), pagaminta iš bet kokios medžiagos, išskyrus plastiką, gali būti perdirbta.

Trikampio viduryje paprastai yra vienas ar du skaičiai, kurie nurodo medžiagos tipą (1 – 19 plastikas, 20 – 39 popieriui ir kartonas, 40 – 49 metalas, 50 – 59 mediena, 60 – 69 audiniai ir tekstilė, 70 – 79 stiklas).

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO PLASTIKO

Produktai gaminami iš begalės skirtingų rūšių plastiko, todėl visos šios rūšys žymimos skirtingais ženklais. Dažniausiai tai yra modifikuotas „Mobius“ ženklas su skaičiu viduje ir užrašu po juo. Šis simbolis žymi, kad paženklinta pakuotė (gaminys) iš plastiko gali būti perdirbama. Tokie ženklai taip pat nurodo, kokių plastiko rūšių yra gaminyje. Šiuo ženklu žymimi gazuotų bei kitų gėrimų buteliai – pagaminti iš polietileneretalatas (PET, PETE), sutrumpintai vadinamu poliesteriu. Tai yra populiarus maisto ir ne maisto produktų pakavimo medžiaga, nes ji yra nebrangi, lengva, atspari ir perdirbama. PET skaidri ir turi gerą drėgmės ir dujų barjerinių savybių. Jo spalva gali būti žalia.

PETG yra polietileno tereftalato glikolio kopolimeras, PETE akronimas. PETG turi puikų aiškumą ir yra visotinai naudojamas produktas, kaip antai šampūni, valiklių, muilo, aliejaus ir farmacijos indeliai. Jis yra skaidrus, amorfinis, turi gerą atsparumą smūgiams. Dažnai naudojamas nealkoholinių gėrimų buteliams, vandens buteliams, alaus

buteliams, žemės riešutų sviesto indeliams, salotų indeliams, sulčių buteliams, augalinių aliejų buteliams gaminti. Po perdirbimo galimi produktai: krepšiai, PETE nauji konteineriai - skirti tiek maisto ir ne maisto produktams, drabužių audiniai, sporto avalynė, lagaminai, apmušalai, baldai, kiliminė danga, sintetinis kamšalas miegamaišiams ir žiemos paltams, pramoniniai lakštai ir plėvelės, automobilių dalys - багаžo lentynos, paskirstymo skydas su saugikliais, buferiai, grotelės ir durų panelės.

HDPE – nurodo gaminio sudėtyje yra didelio tankio polietileno. HDPE yra neskaidri, lanksti, mažiausiai reaguojanti plastmasė. Iš jos yra gaminami buteliai pienui ir kefyrai, cheminiamis valikliams, skalbimo priemonėms ir chloro balinimo skysčiams, šampūnams, jogurto puodeliai (kurie yra minkštesni), plastikiniai maišeliai, stori neplyštami šiukšlių / pakavimo maišai. Dažnai naudojama pieno talpyklų, sulčių butelių, vandens butelių, balinimo, plovybos ir šampūno butelių, šiukšlių maišų, bakalėjos ir mažmeninės prekybos krepšių, variklinės alyvos butelių, sviesto ir margarino indelių, buitinių valiklių butelių, jogurto talpų gamyboje. Po perdirbimo galimi produktai: drenažo vamzdžiai, skystų skalbimo ploviklių buteliai, aliejus buteliai, rašikliai, suolai, traukos spintas, grindų plytelės, lauko baldai, tvoros.

V, PVC ir RPVC – šiais ženklais pažymėti gaminiai yra pagaminti iš polivinilchlorido (PVC). Polivinilchloridas dar kartais vadinamas vinilu, iš jo gaminami vamzdžiai ir jų jungiamosios detalės (vandentiekiai, kanalizacijai, dujotiekiams), langų ir durų rėmai (kietas PVC), šilumos izoliacija (PVC putų pavidale), žaislai, kūdikėlių kramtymo žiedai, vonios užuolaidos ir automobilių dalys. Pakavimo reikmenyse PVC sutinkamas šiuose pavidaluose: pagardų buteliai, įvairūs

dangteliai, limpanti maistinė plėvelė, šampūno buteliukai, maisto padėklai. PVC skleidžia ftalatus ir kitas nuodingas chemines medžiagas sąlytyje su produktais, skysčiu ir oru (pvz. naujos vonios užuolaidos kvapas). Vinilas, arba polivinilchloridas turi pastovias elektrines ir fizikines savybes. Jis turi puikią cheminį ir lauko sąlygų atsparumą. Savybės puikiai tinka liejimui. Dažniausiai naudojama butelių, kepimo aliejus butelių, skalbimo priemonių butelių, šampūno butelių, maisto pakuočių, vielos ir kabelių ričių, medicininių vamzdelių, plytelių, vamzdynų ir langų gamyboje. Po perdirbimo galimi produktai: segtuvai, paklotai, dailylentės, latakai, grindys, kabeliai.

LDPE – gaminio sudėtyje yra mažo tankio polietileno. Dėl savo kietumo, lankstumo ir skaidrumo, LDPE paprastai naudojamas, kai šilumos sandarinimo medžiaga. Taip pat plačiai naudojama vielos ir kabelių izoliacijos gamyboje. Naudojama butelių, šaldyto maisto krepšių, drabužių, baldų, cheminio valymo krepšių gamyboje. Taip dažniausiai žymimi ir pirminių celofaniniai maišai bei šiukšliadėžių maišai. Po perdirbimo galimi produktai: plėvelės ir lakštai, baldai, komposto dėžės, šiukšlių konteineriai, dailylentės, šiukšliadėžės.

PP – gaminio sudėtyje yra polipropilenas. Polipropilenas turi mažiausią tankį. Jis yra labai stiprus ir atsparus chemikalams. Kadangi jis turi aukštą lydimosi tašką, gali būti naudojamas atsparioms karščiu talpoms gaminti. Iš šios plastmasės rūšies gaminami butelių kamštukai, stalo įrankiai, indeliai produktų saugojimui, margarino, jogurto pakuotės, mikrobangų krosnelės atsparūs padėkliukai, indai, sirupo buteliai, kečupo buteliai, dangteliai, šiaudeliai, medicininiai buteliai. Polipropileno plaušai naudojami kilimuose, sienų dangose, transporto priemonių sėdynėse. Tokį plastiką galima naudoti karštam

maistui ir gėrimams. Jis išlaiko pakankamai aukštą temperatūrą – 100 laipsnių pagal Celsijų. Iš polipropilenių stiklinių galima drąsiai gerti arbatą ir kavą, lėkštėse galima šildyti maistą mikrobangų krosnelėje nebijant neigiamų pasekmių. Tačiau gerti alkoholio iš šių indų nerekomenduojama. Spiritinius gėrimus apskritai nepatartina gerti iš plastikinių indų, kadangi dauguma indo sudėtinųjų dalių lengvai tirpsta alkoholyje. Po perdirbimo galimi produktai: signaliniai žibintai, šluotos, šepečiai, auto baterijų dėklai, ledo skreperiai, dviračių stovai, grėbliai, talpos, padėklai.

PS – gaminio sudėtyje yra polistireno. Polistirenas dar vadinamas putų polistirolu arba putplasčiu (angl. styrofoam). Ši plastmasė labai lengva, puri, primena sustingusius putas. Iš putplasčio gaminami padėkliai, mėsos pakavimui, indeliai karštiems skysčiams ar maisto produktams saugoti, korėtos pakuotės kiaušiniams, vienkartinės lėkštės, apsauginės pakuotės elektronikos prekėms ir žaislams. Statyboje naudojamos polistireno izoliacinės medžiagos. Polistirenas išskiria nuodingus estrogeninius alkilfenolius ir stireną, vėžio sukėlėją. Tokį maistinį plastiką galima naudoti tik šaltam maistui. Indui kontaktuojant su karštu maistu ar kaitinant maistą mikrobangų krosnelėje, jis išskiria toksinį sirupą, kuris kaupiasi kepenyse ir inkstuose, gali sukelti rimtus susirgimus, o ypač cirozę. Tai pati kenksminga medžiaga pradeda skintis indui kontaktuojant su spiritiniais gėrimais. Gėrimo skonis pakinta labai greitai, alkoholis pasipildo ištirpusiomis cheminėmis medžiagomis. Be to, įpilus karšto gėrimo indas pradeda išskirti fenolą ar formaldehidą. Tai kancerogenai, nuo kurių kenčia inkstai ir kepenys, o taip pat akys, gali sutrikyti rega. Todėl iš tokių indų jokių būdu negerkite nei karšto vyno, nei brendžio, nei kitų alkoholinių gėrimų.

Taip pat gali būti naudojama puodelių, peilių, acetilsalicilo rūgšties butelių, kompaktinių diskų įpakavimo gamyboje. Po perdirbimo galimi produktai: šilumos izoliacinės lėkštės, šviesos jungikliai, kiaušinių pakuotės, ventiliacijos angos.

OTHER - šiuo ženklu ženklinamas visas kitas plastikas, dažnai plastikai, kurie yra sudaryti iš daugiau nei vienos medžiagos. Nerekomenduojama į plastiko konteinerius mesti pakuočių ar produktų pažymėtų ženklu su žodeliu „Other“ (angl. kita). Prie šios grupės priskiriamos plastmasės, kurios nepriklauso aukščiau išvardytoms kategorijoms. Pavyzdžiai: PC - polikarbonatas, kuris yra dažnai naudojamas įstiklinimui lėktuvuose, išskiriantis bisfenolį-A (BPA), jo reikia vengti. ABS - akrilnitrilo butadieno stirenas, SAN - stireno akrilonitrilas; akrilas ir poliamidas - šios plastmasės labai patvarios, atsparios karščiui ir mažai reaguoja į aplinką, tačiau jų trūkumai yra antrinio perdirbimo sudėtingumas ir tyrimų duomenų stoka. PLA - polilaktinė rūgštis, - tai nauja plastmasė, sukurta augalinių pagrindu, biologiškai suyranti ir saugi, tačiau ji taip pat patenka į 7 kategoriją.

Ženklas taurė – šakutė – reiškia plastikinio indo tinkamumą kontaktui su maisto produktais. Jei toks ženklas perbrauktas, plastikinis gaminis netinkamas kontaktui su maistu.

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO POPIERIAUS AR KARTONO

Parodo, kad produktas (pakuotė) pagaminta iš perdirbamo popieriaus (kartono). Tokiu ženklu pažymėta atlieka turėtų atsidurti popieriui skirtame mėlynos spalvos rūšiavimo konteineryje.

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO STIKLO

Ženklas reiškia, kad produktas pagamintas iš perdirbamo stiklo, todėl atlieką reikėtų mesti į stiklui skirtą rūšiavimo konteinerį. Šis ženklas skatina pažymėtas juo atliekas šalinti atsargiai, atsižvelgiant į ant gaminio pateiktas instrukcijas, neteršti tokiomis atliekomis aplinkos.

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO ALIUMINIO

Šiuo ženklu žymimi produktai, pagaminti iš perdirbamo aliuminio, todėl tokiu ženklu pažymėtas atliekas galite mesti į plastikui skirtą rūšiavimo konteinerį.

PAGAMINTA IŠ PERDIRBAMO PLIENO

Ženklas, reiškiantis, kad produktas pagamintas iš perdirbamo plieno.

Mesti į šiukšliadėžę. Ne visi produktai ar pakuotės yra perdirbamos, tačiau šis ženklas visiems primena, kad su šiukšlėmis elgtumėmės teisingai, išmestumėme į joms skirtą vietą - šiukšliadėžę. Šį ženklą rasi ne tik ant kramtomų gumų, saldainių pakuočių bet ir ant jogurto indelio ir kt.

Nemesti kartu su kitomis atliekomis. Dažniausiai šiuo ženklu žymimi elektros ir elektroninės įrangos prietaisai, baterijos ar akumuliatoriai. Taip paženklinti gaminiai neturi būti išmetami kartu su buitinėmis atliekomis.

PERDIRBTAS PLASTIKAS

Perdirbtą popierių galime atsikirti pakankamai lengvai. Tačiau su plastikumu viskas kitaip, kadangi jis gali būti perdirbtas eile kartų ir perdirbimo metu gali keistis jo cheminė sudėtis. Paprastai gaminiai iš perdirbto plastiko indeksuojami raide R.

KITI PAKUOČIŲ ŽENKLINIMAI

PLASTIKINĖ PAKUOTĖ

Polietilentereftalatas	PET	1	
Aukšto tankumo polietilenas	HDPE	2	
Polivinilchloridas	PVC	3	
Žemo tankumo polietilenas	LDPE	4	
Polipropilenas	PP	5	
Polistirolas	PS	6	
Kitokia plastikinė		7	
Plastikas-akrilinio butadieno stirenas (ABS)		9-19	

POPIERINĖ/KARTONINĖ PAKUOTĖ

Gofruotas kartonas	PAP	20	
Negofruotas kartonas	PAP	21	
Popierius	PAP	22	
Kita popierinė/kartoninė		23-29	

METALINĖ PAKUOTĖ

Plienas	FE	40	
Aliuminis	ALU	41	
Kitokia metalinė		42-49	

MEDINĖ PAKUOTĖ

Medis	FOR	50	
Kamštis	FOR	51	
Kitokia metalinė		52-59	

TEKSTILINĖ PAKUOTĖ

Medvilnė	TEX	60		Popierius ir kartonas / plastikas / aliuminis / alavuota skarda	C/...*	80		
Džiutas	TEX	61		Kita kombinuota pakuotė, pagaminta iš popieriaus ir kartono bei kitų medžiagų		86-89		
Kitokia tekstilė		62-69		Plastikas / aliuminis	C/...*	90		
STIKLINĖ PAKUOTĖ								
Bespalvis stiklas	GL	70		Plastikas / alavuota skarda	C/...*	91		
Žalioji stiklas	GL	71		Plastikas / įvairūs metalai	C/...*	92		
Rudas stiklas	GL	72		Kita kombinuota pakuotė, pagaminta iš popieriaus ir kartono bei kitų medžiagų		93-94		
Kitoks stiklas		73-79		Stiklas / plastikas	C/...*	95		
Popierius ir kartonas / įvairūs metalai	C/...*	80		Stiklas / aliuminis	C/...*	96		
Popierius ir kartonas / plastikas	C/...*	81		Stiklas / alavuota skarda	C/...*	97		
Popierius ir kartonas / aliuminis	C/...*	82		Stiklas / įvairūs metalai	C/...*	98		
Popierius ir kartonas / alavuota skarda	C/...*	83		Kita kombinuota pakuotė		99		
Popierius ir kartonas / plastikas / aliuminis	C/...*	84						

TEISINGAS ATLIEKŲ RŪŠIAVIMAS

Perdirbti tinkamas pakuočių atliekas svarbu nešalinti kartu su nerūšiuotomis komunalinėmis atliekomis, nes tik taip atsiranda galimybė kuo daugiau atliekų perdirbti, sumažinti aplinkos taršą. Vartotojų ir atliekų turėtojų šiame procese vaidmuo yra svarbus, nes tik tinkamai rūšiuojant gaminių bei pakuočių atliekas, galima sulaukti teigiamų rezultatų, mažinant aplinkos taršą pakuotės bei gaminių atliekomis.

Pakuočių atliekų grąžinimo, surinkimo ir perdirbimo sistemos ir galimybės jomis naudotis.

Atsikratyti prekių pakuočių atliekų galima metant surūšiuotas pakuotes į viešose vietose pastatytus specialius atliekų konteinerius (geltonas konteineris skirtas plastikui ir metalui, žalias – stiklui, mėlynas – popieriui), pridudant atliekų supirkimo punktuose, pakartotinio naudojimo pakuotes, už kurias nustatytas piniginis užstatas, pridudant parduotuvėse.

POPIERIAUS SURINKIMUI SKIRTAS KONTEINERIS

Mesti – laikraščius, žurnalus ir kitus spaudinius (gali būti su sąvaržėlėmis, lipnia juostele); lanškstukus, vokus, skrajutes, spaudos ir rašomąjį popierių, raštinės popierių; knygas be kietų viršelių; kartonines, gofruoto kartono dėžes ir dėžutes, krepšius, lapus; kraftpopierių; pakavimo popierių.

Nemesti – pergamentinio popieriaus ir jo pakaitalo; vaškuoto, parafinuoto, tepaluoto popieriaus ir kartono; popieriaus su bitumu; anglinio popieriaus ir kalkės; drėgmei ir vandeniui atsparaus impregnuoto arba kreiduoto popieriaus; laminuoto popieriaus, padengto plastikumu, celofanu, folija, bitumu; blizgančio popieriaus; kortelių su magnetinėmis juostelėmis; tapetų.

STIKLO SURINKIMUI SKIRTAS KONTEINERIS

Mesti – butelius, stiklainius; nereikalingus stiklo indus; stiklo duženas. Stiklo tarą išplauti, popierinių etikečių pašalinti nebūtina.

Nemesti – porceliano duženu; keramikos šukių; veidrodžių; elektros lempučių; dažais ar tepalais užterštos taros; ampulių, stiklinių vaistų buteliukų; armuoto stiklo bei stiklo lakštų; automobilių langų stiklų; krištolo.

PLASTIKO SURINKIMUI SKIRTAS KONTEINERIS

Mesti – bet kokią gėrimų pakuotę; plastikinę pakuotę, kurioje yra įspausinti PET*, HDPE**, LDPE***, PP**** ir t. t. ženklai; plastikinius butelius (nuo limonado, vandens, alaus) prieš metant, suspausti ir užsukti kamštelį; „tetra pak“ pakuotę (išlankstyti ir suspausti); polietileno maišelius ir plėvelę; pakuotę nuo padažų, majonezo, indų ploviklio, šampūno (jį reikėtų išplauti); konservų dėžutes; skardines nuo gėrimų; aliuminio lėkštes ir kepimo skardas; metalinius dangtelius, dėžutes.

Nemesti – tepalo bakelių; plastikinės, metalinės taros nuo dažų ir pavojingų cheminių valiklių; riebalais ar aliejumi užterštos pakuotės (buteliai nuo aliejaus, riebalais užteršti jogurto, margarino, grietinės indeliai); aerosolinių flakonų.

esu
atsakingas
vairuotojas

ir man svarbu, kaip
tvarkomos atliekos,
atsiradusios mano
automobilio remonto
metu.